

1. Neevropské literatury. Bible

Náboženství a písemnictví zde totožné věci.

Mezopotámie

- Epos o Gilgamešovi (3. tisíciletí přnl.) - nejstarší epos a dílo světové literatury. Božský Enkidu zápas s krutým vládcem G., usmíří se a putují. Nesrtečnost v činech, ne jinde.

Egypt

- Kniha mrtvých (3.-2. tis. přnl.) - náboženské texty na papýru v sarkofágu.
- Vlastní životopis Sinuhetův (1900 přnl.) - autobiografická povídka úředníka

Indie

Znát hinduismus. Brahma všezáklad, átman nitro já. Stěhování duší, určující je karma. Mókša (také nirvána) je vymanění se z koloběhu, splynutí átman s brahma, = cíl. Brahma stvořitel, Šivu ničitel a Višnu udržovatel.

Znát buddhismus. Siddhártha Gautama. Žítí je strast. Strast vzniká žádostí. Konec touhy, konec strasti. Pryč touha lze - osmídílná cesta (pravá víra, myšlení, jednání atp.). Jazyk páli. Zen - ne systém, ano meditace, populární. Lámaismus - mantry. Hinajána - malá cesta, mahájána - velká cesta - spása lze pro všechny, nejen v klášteře.

Všechna díla součástí náboženských spisů, včetně eposů, dramatu.

Védy (1500-1000 přnl.) - základ písemnictví (véd = teologické vědění). Upanišady (tajné nauky, 750-500 přnl.) - další etapa náboženských textů.

- Rámajána (400 přnl.) - národní epos, hrdinský, princ Ráma, odchod, boj se silami...
- Bhagavadgíta (200 přnl.) - jádro hinduismu, mravní báseň, velmi populární.
- Kámasútra (500 přnl.) - vžně uvedení do milostného života
- Šakuntala (500 přnl.) - lyrický vrchol dramatu, líčení milostného vztahu.

Persie (Írán, střední Asie)

Zarathustra (6. stol. přnl.)

- Avesta - sborník myšlenek filosofa. Svět je neustálý dualismus dobra a zla. Člověk volí mezi nimi. Tak pravil Zarathustra (vysvětlit Nietzscheho).

- Tisíc vyprávění - základ arabského Tisíc a jedna noc.

Avicenna (980-1037) - vychází z autorita, autorita v lékařství, vliv na evropský středověk.

Čína

Konfucius (551-479 přnl.)

Učitel mravnosti a etiky. Tao = cesta, rozum. Přirozená cesta a správná cesta, jak všechno dělat, každý má své místo a funkci. Jít s tao je čínské pravidlo, konfucionismus dává jeden výklad. Pragmatismus, etika. Dělej, co máš, a bude dobře.

Pět knih - Kniha písní - antologie čínských poezie (milostná, pracovní, popěvky, historické, mytologické).

Čtyři knihy - Hovory - Konfuciovy výroky.

Lao-C` a taoismus

- Kniha o cestě a ctnosti (4.-3. stol. přnl.) - nekonečná mnohoznačnost základního textu taoismu.

Důraz na čínskou představu principu světa v jing a jang. Tao, cesta, kudy se máš ubírat. Mystický. Cílem je najít tao, splynout, nechat svět za sebou - nezasahováním do přirozeného behu věcí (wu-wej). Vzdorovat nemá smysl, vše se vrací k protikladům a pak zpět. Jóga a meditace.

Literatura čínského starověku

Li Po (701-762) - nejoblíbenější, anakreont, neobvyklé užívání *já*.
Tu Fu (712-777) - protiklad Li Pa. Po nezdarech v práci a Číně kritické a protiválečně kultivované básně.
Mathesius překlady.

Arabské a islám

Korán (610-632) - rýmovaná próza se 114 súrami (kapitolami). Pro muslimy normy etické, právní, náboženské, normy veškerého jednání a mravů.

Mohamed ve 40 letech zjevení od Meleka Džabráilla (archanděl Gabriel), že je polem božím. Hlásá a přívrženci ano. Z Mekky vyhnán (vládl polyteismus!) do Mediny r. 622 (hidžra počátek letopočtu). 624 svatá válka (džihád) Mekce, dobyta.

Inspirace řecké texty, bible, apokryfy, arabská slovesnost. Šaria.

Muslim musí: Pět sloupů víry: víra v jediného Boha = Alláha, anděly, mnoho proroků a jen jedno poselství, soudný den a predestinaci (kismet). Pět sloupů rituálu: Není Boha kromě Alláha a Mohamed je jeho prorok. K Mekce pětkrát denně modlitba. Dobročinnost. Půst, zejm. o ramadánu. Pout' do Mekky.

Jádro: jediný Bůh, nesmrtnost duše, posmrtná odplata.

- Tisíc a jedna noc

Hebrejské písemnictví

Celosvětový, celohistorický vliv. Znát.

Bible

Nejstarší prameny bible kumránské svitky (nalezeny 1947; opisy knih SZ z 4. stol. přnl). NZ sepsán 48-120 n.l., nestarší část Pavlovy dopisy.

Biblia = kniha. Nejprekládanější kniha. nejstarší překlad do řečtiny Septuaginta. Vulgáta je do latiny. Nejstarší překlad u nás - Cyril a Metoděj (do staroslověnštiny), nedochována. nejvýznamnější čs překlad od Jana Blahoslava. 1979 ekumenický (všobecně přijat).

SZ (hebrejský; Židé: pentateuch, protože 5 knih Mojžíšových; také tóra).

- Genesis - počátek. Ráj, pokušení, potopa, babylonská věž, Izrael, Abraham, Izák, Jákob, Josef.

- Exodus - odchod. Mojžíš do Egypta. Rány. Přečhod. 40 let poušť.

Desatero na Sinaji (smlouva mezi Bohem a jeho lidem).

- Leviticus - předpisy pro kněze.

- Numeri - izraelský lid.

- Deuteronomium - Mojžíšovy proslavy.

- Knihy historické, mudroslovné (Žalmy, Přísloví atd.), prorocké.

NZ uznáván pouze křesťany.

- Evangelia (Příznivá zpráva o příchodu Božím v osobě Ježíše) - Matouš, Marek, Lukáš, Jan. odlišná svědectví.

- Listy (epištoly) - Pavlovy ad.

- Zjevení Janovo (Apokalypsa) - konec světa, poslední soud. Sedm pečeti, z nichž jedna apokalyptičtí jezdcí.

Apokryfy - např. Nikodémovo evangelium o zachycené Kristově krvi - sv. Grál.

Znát příběhy ze skript.

Aramejščina - jazyk za Kristova života.

Eseje - židovská skupina, myšlenkový zdroj Krista.

Hebrejščina - vytlačena aramejštinou, zachována jen díky liturgii a vědecké práci ve středověku. Obrození až s oficiálním jazykem státu Izrael.